

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 6 K, za druge izvenavstrijske dežele: K. Kdor hodi sam po njega, plača na leto samo 3 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušlja do odpovedi. — Udje „Katoškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5. sprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petivrstice za enkrat 18 vin., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 12 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 5 vin. Parte in zahvale vsaka petivrstica 24 vin., Izjave in Poslano 36 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Nezaprete reklamacije so poštnine proste.

Pl. Koerber — ministrski predsednik.

Novo ministrstvo.

Cesar je dne 28. okt. z lastnoročnim pismom imenoval dr. Ernesta pl. Koerberja za avstrijskega ministrskega predsednika. Mož je star 66 let. Koerber ni prvokrat ministrski predsednik, ampak je to službo opravljal že pred 16 leti, od leta 1900 do konca leta 1904, torej pet let. Od istega časa se je v Avstriji mnogo spremenilo. Dobili smo splošno in enako volilno pravico, ki je dala državnemu zboru in strankam drugo obliko in podlago. Vse stranke morajo sedaj delati politiko, ki je na korist ne posameznim stanovom, ampak širokim ljudskim slojem. Državni zbor je manj postavočajalen, toda tembolj nadzorovalen nad celo notranjo upravo. Vsled tega se je postavodajalstvo otežkočilo, a naloga notranje uprave neverjetno poskočila. Vsak uradnik, od najnižjega do najvišjega, je pod nadzorstvom tisoč in tisoč oči, njegovo življenje in delovanje je kakor na cesti, vsakdo gre mimo, vsakdo ga vidi. Ko je sedaj med vojsko skozi dve leti moral državni zbor počivati, je želja po državnem zboru silno naraščala. Ljudje ne želijo toliko novih postav, kakor nadzorstva nad upravo. Javno mnenje je radovedno, ali bo Koerber uvaževal splošno željo po državnem zboru in kako se bo vedel v njem napram željam širokih ljudskih množic.

Da Koerber misli na državni zbor, to sklepajo nekateri iz okolnosti, ker se je neprestano posvetoval z ogrskim ministrskim predsednikom Tiszom zaradi nagodbe, predno se je odločil prevzeti mesto avstrijskega ministrskega predsednika. Ako bi nameraval Koerber nagodbo z Ogrsko uveljaviti s § 14, bi si je prej ne ogledoval tako natanko. Avstrijski državnozbornski voditelji napram nagodbi z Ogrsko ne bodo prizanesljivi, posebno kar se tiče skupnodr-

žavnih in gospodarskih zadev, za to je pač smatral Koerber za potrebno, da si nagodbo, ki jo je dogovoril grof Stürgkh, prej natanko ogleda, predno jo končoveljavno sklene.

Najmočnejša pa je zahteva, ki jo dejanske razmere stavijo do Koerberja, to je preskrba prebivalstva z živili, obleko in obuvalom. Vse drugo stopa v ozadje pred temi zahtevami. Kako se je dosedaj ravnalo v tem oziru, o tem so se slišale od mnogoterih strani hude pritožbe. Mimo teh vprašanj tudi Koerber ne bo mogel naprej. Za to nam je zelo umevno, da njegovi prijatelji že sedaj razglašajo, da se namerava Koerber najprej lotiti vprašanja, kako preskrbeti avstrijsko prebivalstvo enakomerno z živili, in drugimi potrebščinami. Urad za preskrbovanje z živili hoče baje popolnoma preosnovati, vanj postaviti ljudi, ki poznajo življenje, ter uradništva ohraniti le toliko, kolikor je za pisarniške stvari potrebno. Ako se to res zgodi, potem upamo, da bo zares prišla preskrba prebivalstva z živili v praktično strugo in da bo večša roka znela zadovoljiti pridelovalca in uživalca.

Ako hoče Koerberjevo ministrstvo dalje časa ostati na krmilu, se bo moralo baviti razven s prehranjevalnimi tudi z notranjepolitičnimi, osobito z narodnostnimi vprašanji. Narodnostna zavest je med vojsko pri vseh narodih zrastle ter se bo pokazala takoj v državnem zboru, posebno pa ob miru, ko pridejo naši možje in mladeniči zopet pod domači krov. Kako stališče bo Koerber zavzel v teh vprašanjih, o tem je pač težko soditi po stališču, ki ga je zavrnil pred 16 leti, začasa svojega prvega ministrskega predsedništva. Gotovo se je Koerber v teh letih, posebno sedaj v vojski, marsikaj naučil, kar bo uplivalo na njegovo obnašanje in ravnanje napram različnim avstrijskim narodom.

Ko to pišemo, še nam ni znano, katere može si je Koerber izbral za svoje sodelovalce. Ze iz tega se bo dalo precej jasno spoznati, kaj imajo avstrijski narodi pričakovati od novega ministrskega predsednika.

Dr. Ernst pl. Koerber je rojen 6. nov. 1850 v Tridentu. Njegov oče je bil major. Po dovršenih študijah je služil v različnih ministrstvih. Pod Badenijem je prišel v notranje ministrstvo ter postal oddelčni načelnik. Ko je Baden padel, je prišlo ministrstvo Gauč. V njem je bil Koerber že trgovinski minister. Za Gaučem je prišlo Claryjevo ministrstvo, v njem je bil Koerber notranji minister. Claryjevemu ministrstvu je sledilo Wittkevo, v njem Koerber ni bil zastopan. A ko je padel Wittek, je bil dne 18. januarja 1900 imenovan Koerber za ministrskega predsednika. V državnem zboru je divjala obstrukcija. Trudil se je, da jo uduši. Pri tem mu je največ pomagal rajni Stürgkh. Leta 1901 meseca januarja so bile nove volitve za državni zbor. Razmere niso postale boljše. Poklical je Rezeka za češkega ministrarjaka. Vse zaman. Leta 1903 je z Ogrji dogovoril novo nagodbo, a v državnem zboru je ni mogel dati skleniti, to se je posrečilo še le pozneje Becku. Težave so naraščale. Nemci so razbili laško univerzo v Inomostu, izdajalstvo na Primorskem je vzdigovalo svojo glavo, vse narodno življenje je postajalo vedno bolj odločno in nespravljivo, ministri so odstopali, tako da je Koerber nazadnje vodil že tri ministrstva sam, in tako je prišlo, da je Koerber koncem l. 1904 moral odstopiti. Do leta 1915 je živel brez javne službe, a za politiko se je vedno zanimal, in kadarkoli so ministrstva padala, se je imenovalo njegovo ime. Februarja leta 1915 je moral iti Bilinski iz skupnega finančnega ministrstva in Koerber je pos-

LISTER.

Vojni spomini.

(Napisal Januš Golec.)

(Dalje.)

Drugi celi dan sem pritrjeval papir od časnikov po stropu, da bi zabranil te nočne, neprijetne, zemeljske plazove. Vrat me je pošteno bolelo od celodnevne budanja na kvišku, pa z nekako sladko zavestjo sem si zvečer na ležišču prižgal pipo, češ: nocoj bodeš pa dobro spal, saj ti ne more zemlja leteti v oči, nos in usta. Se pri luči so nas začele mišiči pozdravljati s cvilenjem in dobro je bilo čuti, kako so prožile zemljo in ta se je ustavljala na papirju. Ugasnil sem luč, legel vznak, gledal mirno proti stropu in razmišljal doživljaje v mestu, čakajoč, da me kmalu objame spanec in prestavi v kraje, kjer ne tulijo psi in ne cvilijo miši.

Mišja golazen je postajala vedno glasneja in dozdevalo se mi je, kakor da bi se vozile nad stropom. Dirindaj nad mano je bil vedno hujši in jaz sem zrl mirno na kvišku, saj me je ščitil papir.

Naenkrat pa je bil čuti pritažen — rsk — papirja in — cok! — mi je padlo nekaj kosmatega na obraz.

Zacvilil sem tudi jaz vsled trenutnega presenečenja in izginil z zadeto glavo pod odejo, urno in

bliskoma kot bi bila bobnila granata v neposredno bližino.

Pod odejo tihoč sem čakal še nadaljnih mišjih granat. Res so se vsule z zemljo vred skozi papir na mene in Francina, ki je menil, da nocojšnjo noč ne bova posuta samo z zemljo, ampak tudi s kratkodlako mišjo golaznijo. Ti nesrečni, z veliko muko tu razpeti papir, bil je le nekako trenutno splelo za nočne rušilce min, ki so na vsak način zahtevali popolno prostost ponočnih sprehodov. Vsak trenutek se nama je zvalila katera na izpod odeje potegnjeni obraz in siromaka sva v strahu in gnusu zagrnjena preko glave komaj čakala, da zazeri dan in izgine noč in obiski. To noč naju je zibal spanec in sen le bore malo; zgodaj jutraj pa je potrgal Francel ves papir s stropa, meneč, da imam čas, naj rajši napravim pasti, da bova lovila, pobijala in gledala te nesramne sovražnike v lastni krvi pred seboj.

Mešali so se mi po glavi spomini izza zgodnje mladosti glede mišjih pasti, še v jutranjih lahnih sanjah sem jih premotrival in gledal: okrogle iz žice, kakor so jih prodajali piskrovezji in one na navadni „plohi“, po muštru mojega očeta. Ko sem se popolnoma predramil, sem menil, da spletem one okrogle iz žice in z luknjo na vrhu, da vjameva miši žive in s lahko malo poradujeva in zarajava pri pogledu na žive, klete žrtve. Vendar ta naklep sem opustil, ker nisem imel v zalogi žice, pač pa sem se oklenil ploha, zbitega iz dveh desk in obteženega s kamnom. Res je, da ta naprava zahteva po navadi mišjo kri in takošnjo sarto, pa kaj to meni mar, saj sem bil že takrat obojega dovolj vajen.

V ostru zimni in mrazu sem naslednjega dne v

potu svojega obraza žagal, sekal, dolbel, krivil ločne in pritrjeval prožilne klince na pasti. Večerni mrak je legel in objel našo grabo in jaz sem izgotovil tri na plohi prožne pasti. Razdelil sem jih nastavljen in vabljive z ocvrto slanino po naših rovih in jedno sva obdržala midva s Francelom. V upu in v prepričanju na uspešen lov in na skorajšnji krvavi pogled novih sovražnikov, sva tokrat prej nego po navadi upihnila luč ter čakala tiho brez običajnega uspalnega razgovora, da se sproži nastavljena naša past.

Nisva se prentagovala v jeziku dolgo; miši so se kmalu oglasile s cvilom in začele neovirane po nocojšnjem papirju svoje nočne obhode in obiske. — Najpredznejši je zadišala dišeče opaljena slanina, in: trk — trk — pok — se je sprožila v smrt nastavljena past. Vem, da se ni Francel nikoli tako naglo vzdignil z ležišča, ukresal luč in hitel pogledat k sproženem plohu.

Miš je tičala cela in se brcala pod deskama, samo dolgi njen rep je tudi meni pričal, da je vjet, in zadnjih zdihljajih vsaj eden izmed razbojnikov miru. Francel je s papirjem oborožen zagrabil ujeto miš za dolgi rep, je hotel se živo potegniti iz gotove smrti in jo iz po vseh postavah odpustljivega maščevanja zažgati v peči. Zakričal sem mu:

„Ne vleči je žive, sicer ti bode ušla“, pa bilo je že prepozno.

Koža se priznava rada omuzne raz rep vsakega človeka, posebno pa ti rada pusti miš ali podgana samo repov štok v roki in uteče, če jo zgrebiš samo za rep.

Te izkušnje Francel kot sin mesta ni imel in s

